

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
Інститут екологічної економіки і менеджменту
Кафедра екологічної економіки та бізнесу

УДК 658.155.2

Магістерська кваліфікаційна робота на тему:
Удосконалення управління прибутками державного
підприємства «Страдчівський навчально-виробничий
лісокомбінат НЛТУ України»
The Improvement of Profit Management of State Enterprise
Stradchivskiy NVLK of the Ukrainian National Forestry University

Виконав: студент гр. ЕП-61_м
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми
«Економіка підприємства»
Підцерковний В.В.
Pidtserkovnyi V.

Керівник: к.е.н.,ст.викладач Рісна Р.Р.
Рецензент к.е.н.,доц. Клим Н.М.

м. Львів – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут екологічної економіки і менеджменту

Кафедра екологічної економіки та бізнесу

Ступінь магістр

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

“ _____ ” _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

ПІДЦЕРКОВНОМУ ВІТАЛІЮ ВОЛОДИМИРОВИЧУ

1. Тема роботи Удосконалення управління прибутками державного підприємства «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України»

керівник роботи к.е.н, ст.викладач Рісна Р.Р.

затверджені наказом університету від “04” вересня 2023 року № С-439

2. Термін подання студентом роботи 15.01. 2024 р.

3. Вихідні дані до дипломної роботи Баланс (форма №1), Звіт про фінансові результати (форма №2), Звіт про рух грошових коштів (форма №3), Примітки до річної фінансової звітності (форма №5), Звіт з праці (форма 1-ПВ) за 2018-2022 рр.; спеціальна література.

4. Зміст дипломної роботи (розділи, які потрібно розробити): 1. Реферат; 2. Вступ; 3. Теоретичні основи управління прибутками на підприємстві; 4. Аналіз виробничо-господарської діяльності та прибутків Страдчівського лісокомбінату; 5. Заходи для підвищення прибутковості лісокомбінату; 6. Висновки; 7. Список використаної літератури

5. Перелік ілюстраційних аркушів: 1) Характеристика ролі прибутку; 2) Систематизація видів прибутку; 3) Узагальнюючі показники фінансово-господарської діяльності ДВ «Страдчівський лісокомбінат»; 4) Аналіз структури і динаміки прибутку підприємства; 5-6) Показники рентабельності; 7) Факторний аналіз валового прибутку; 8-9) Економетричне моделювання впливу факторів на чистий прибуток; 10) Результативність проектних заходів,

вплив заходів на основні показники діяльності підприємства.

б. Дата видачі завдання 5 вересня 2023 р.

Керівник роботи _____ к.е.н, ст.викладач Рісна Р.Р.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної Роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	08.09.2023 р. – 22.09	<i>Виконано</i>
2	Теоретичний розділ	23.09. – 20.10.	<i>Виконано</i>
3	Дослідницький розділ	21.10. – 24.11.	<i>Виконано</i>
4	Проектно-рекомендаційний розділ	25.11. – 20.12.	<i>Виконано</i>
5	Висновки	21.12. – 30.12.2023 р.	<i>Виконано</i>

Студент _____ Підцерковний В.В.
(підпис)

Керівник роботи _____ к.е.н, ст.викладач Рісна Р.Р.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Об'єкт дослідження – виробничо-господарська діяльність та процес удосконалення управління прибутками ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат».

Мета дослідження – аналіз і оцінка виробничо-господарської діяльності та удосконалення управління прибутками ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат».

У 1 розділі розкрито економічну сутність, класифікацію та роль прибутку підприємства у ринкових умовах, розглянуто склад основних функцій системи управління прибутками.

У 2 розділі проаналізовано виробничо-господарську діяльність ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат» за 2018-2022 рр., подано оцінку структури та динаміки прибутків підприємства, аналіз показників рентабельності та проведено факторний аналіз валового прибутку.

У 3 розділі виконано економетричне моделювання впливу таких факторів як фондівдача, тривалість обороту оборотних засобів та обсяг реалізованої продукції на одного працівника на чистий прибуток, розроблені та обґрунтовані заходи щодо підвищення прибутковості лісокомбінату.

Ключові слова: аналіз, діяльність, показники, прибуток, рентабельність, управління.

Сторінок – 63, листів креслень – , рисунків – 11, таблиць – 17, використаних джерел – 35.

ABSTRACT

The object of research: industrial and economic activities and the profit management of Stradch Educational and Production Forestry Complex of State Educational Institution UNFU.

The purpose of the work- analysis and estimation of economic activity, finding the ways for improving the profit management at Stradch Forestry Complex.

In the first chapter classification, estimation and profit research toolkit were considered.

The research is devoted to the analysis of industrial and economic activities of the Stradch Forestry Complex in 2018-2022 y.y. The main profit management indicators are determined and analyzed. The factor analysis of gross profit are presented.

In the third chapter correlation and regression analysis of profit are presented. The recommendations for increasing business profitability by improving profit management strategy effectiveness are identified.

Keywords: *analysis, activity, indicator, profit, profitability, management.*

Pages -61 , figures -11, tables -17, used sources –35.

ЗМІСТ

ВСТУП	Помилка! Закладку не визначено.
I. Теоретичні основи управління прибутками на підприємстві... Помилка! Закладку не визначено.	
1.1. Сутність і види прибутку підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
1.2 Мета і функції управління прибутками	Помилка! Закладку не визначено.
1.3. Методи аналізу прибутку	Помилка! Закладку не визначено.
Висновки до розділу I.....	Помилка! Закладку не визначено.
II. Аналіз виробничо-господарської діяльності та прибутків Страдчівського навчально-виробничого лісокомбінату . Помилка! Закладку не визначено.	
2.1. Техніко-економічна характеристика ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України»	Помилка! Закладку не визначено.
2.2. Аналіз стану управління прибутками ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України»	35
2.2.1. Аналіз динаміки та структури прибутку	Помилка! Закладку не визначено.
2.2.2. Аналіз показників рентабельності Страдчівського лісокомбінату.....	34
2.2.3. Факторний аналіз валового прибутку лісокомбінату.....	37
Висновки до розділу II.....	40
III. Заходи для підвищення прибутковості лісокомбінату	42
3.1. Економіко-математичне моделювання впливу факторів на чистий прибуток	42
3.1.1. Формування інформаційної бази моделі	42
3.1.2. Вплив незалежних змінних на залежну змінну	43
3.1.3. Розрахунок параметрів моделі та їх оцінювання	Помилка! Закладку не визначено.
3.2. Обґрунтування та ефективність організаційних заходів	49
3.2.1. Заходи для підвищення ефективності використання оборотних засобів ДП «Страдчівський лісокомбінат»	49
3.2.2 Економічна ефективність проектних заходів на ДП «СНВЛК НЛТУ України»	52
Висновки до розділу III	54
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Проблеми забезпечення високого рівня господарювання посідають провідне місце в економічній політиці держави та визначають стратегію і тактику основних виробничо-господарських суб'єктів підприємницької діяльності. Необхідні передумови для стійкого фінансового стану створює виробнича діяльність. Якщо підприємство працює ритмічно, випускає рентабельну продукцію, успішно реалізує її, воно має необхідні кошти для платежів. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування. Уся діяльність підприємства спрямовується на те, щоб забезпечити зростання прибутку та принаймні стабілізацію його на певному рівні. Прибуток визначає рівень задоволення особистих і суспільних потреб персоналу, гарантує повноту і своєчасність виконання зобов'язань перед фінансово-кредитною системою і характеризує ефективність виробництва. Обсяг прибутку залежить від виробничої, маркетингової, збутової, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, тому він характеризує усі сторони господарювання.

Висока роль прибутку в розвитку підприємства і забезпечення інтересів його власників і персоналу визначають необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком - процес вироблення і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання на підприємстві.

Управлінню прибутками підприємства присвячено багато робіт вчених-економістів, зокрема Безвершого К.В., Бойчик І.М., Бочулі Т.В., Бутинця Ф.Ф., Житної І.П., Задорожного З.В., Ізмайлова К.В., Кошкалди І.В., Крупки Я.Д., Нескреби А.І., Покропивного С.Ф., Савицької Г.В., Цал-Цалко Ю.С., Чижевської Л.В. та інших.

Мета і завдання дослідження. Мета цієї роботи полягає в аналізі і оцінці виробничо-господарської діяльності та удосконаленні управління прибутками

державного підприємства «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України». Для досягнення мети в роботі поставлені і вирішені наступні завдання:

- визначено сутність та види прибутків, функції управління прибутками;
- проведено оцінку виробничо-господарської діяльності ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат»;
- виконано аналіз стану управління прибутками на підприємстві;
- здійснено факторний аналіз валового прибутку та аналіз показників рентабельності;
- проведено економетричне моделювання впливу факторів на чистий прибуток ;
- розроблено та економічно обгрунтовано заходи щодо покращення управління прибутками ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України».

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретичні та методичні положення щодо суті управління прибутками, аналізу їх формування та використання на підприємстві. Об'єктом дослідження є виробничо-господарська діяльність та процес удосконалення управління прибутками ДП ««Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат»».

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обгрунтовано актуальність теми дослідження, наведено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження.

У першому розділі розкрито економічну сутність, класифікацію та роль прибутку підприємства у ринкових умовах, розглянуто склад основних функцій системи управління прибутками підприємства, приведено методи і системи аналізу прибутку.

Другий розділ складається з двох підрозділів. У першому підрозділі проведено оцінку виробничо-економічної діяльності ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат». Другий підрозділ містить аналіз

структури і динаміки показників прибутку; факторний аналіз валового прибутку; аналіз показників рентабельності.

У третьому розділі здійснено кореляційно-регресійний аналіз впливу фондівіддачі, тривалості обороту оборотних активів та обсягу реалізації на 1 працівника на чистий прибуток; розроблені заходи щодо підвищення прибутків ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат».

Методи дослідження. У магістерській роботі використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи : системний підхід, діалектичний, факторний, порівняльний, графічний аналіз; економетричне моделювання.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають в :

- подальшому розробленні практичних засад управління прибутками;
- обґрунтуванні впливу фондівіддачі, тривалості обороту оборотних засобів та обсягу реалізації на 1 працівника на чистий прибуток лісокомбінату за допомогою кореляційно-регресійного аналізу;
- розробці заходів щодо підвищення прибутковості підприємства.

1. Теоретичні основи управління прибутками на підприємстві

1.1 Сутність і види прибутку підприємства

Однією з основних категорій товарного виробництва є прибуток. Ефективна робота підприємства передбачає раціональне використання окремих видів ресурсів, а саме необоротних і оборотних активів, матеріальних ресурсів, трудового потенціалу. У результаті господарської діяльності підприємство отримує прибуток, який з економічної точки зору визначається як різниця між грошовими надходженнями і витратами [12].

Прибуток є найбільш проста і однак найбільш складна категорія ринкової економіки. Простота прибутку визначається тим, що він є головною рушійною силою діяльності підприємства. У той же час прибуток має багато сторін прояву - і в цьому визначається його складність.

Розглядаючи сутність прибутку, слід відзначити, що прибуток є формою доходу підприємства, що здійснює певний вид діяльності. Однак прибуток характеризує не весь дохід, який одержується в процесі діяльності, а ту частину доходу, яка залишається після покриття усіх сукупних витрат.

Під загальним поняттям "прибуток" розуміються найрізноманітніші його види, що характеризуються в даний час декількома десятками термінів. Все це вимагає певної систематизації термінів, що використовуються. Така систематизація, проведена лише за найважливішими класифікаційними ознаками, наведена у таблиці 1.1.

За джерелами формування прибутку за видами діяльності розрізняють прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності. Однак, висока якість операційного прибутку характеризується зростанням об'єму випуску продукції, зниженням витрат, а низька його якість - зростанням цін на продукцію без збільшення об'єму випуску і реалізації.

Таблиця 1.1.

Систематизація видів прибутку підприємства за основними класифікаційними ознаками

Ознаки класифікації прибутку підприємства	Види прибутку за відповідними класифікаційними ознаками	Тлумачення окремих видів прибутку підприємства
1	2	3
1. Джерела формування прибутку, які використовуються в його обліку	а) Прибуток від реалізації продукції	- різниця між доходами, отриманими внаслідок виконання основної діяльності підприємства, і витратами на її виконання
	б) Прибуток від реалізації майна	- дохід від продажу зношених або тих, що не використовуються, основних фондів і нематеріальних активів, а також надлишку закуплених раніше запасів сировини, матеріалів
	в) Прибуток від позареалізаційних операцій	- різниця між доходами, отриманими внаслідок виконання позареалізаційних операцій, і витратами на їх виконання
2. Джерела формування прибутку за основними видами діяльності підприємства	а) Прибуток від операційної діяльності	- це результат операційної (виробничо-збутової) діяльності
	б) Прибуток від інвестиційної діяльності	- це результат, виражений частково в прибутку від позареалізаційних операцій (у вигляді доходів від участі у спільних підприємствах, від цінних паперів, від депозитних вкладів), а частина - у прибутку від реалізації майна
	в) Прибуток від фінансової діяльності	- це прибуток на вкладений власний капітал шляхом використання фінансового левериджу, забезпечення отримання депозитного відсотку грошових засобів на рахунках і т.д.
3. Склад елементів, що формують прибуток	а) Маржинальний прибуток	- це сума чистого доходу від операційної діяльності за мінусом змінних витрат
	б) Валовий прибуток	- це сума чистого доходу від операційної діяльності за мінусом всіх операційних витрат
	в) Чистий прибуток	- це сума прибутку, яка залишається після сплати податку
4. Характер використання прибутку	а) Нерозподілений (капіталізований) прибуток	- це та сума прибутку, що направляється на фінансування приросту активів підприємства
	б) Спожитий прибуток	- це чистий прибуток, який розподілений за напрямками, передбаченими статутними документами
	в) Негативний прибуток	- збиток

Збільшення прибутку є головною метою діяльності підприємства, однак це лише одна з ролей прибутку.

Характеристика ролі прибутку підприємства представлена на рис.1.1.

Рис.1.1. Характеристика ролі прибутку підприємства

Як бачимо з рисунку, прибуток є базою економічного розвитку, оскільки підприємства сплачують податки з прибутку, таким чином наповнюючи державний бюджет. За рахунок прибутку формуються фінансові ресурси, підвищується ринкова вартість підприємства. Прибуток є основним захисним механізмом, що охороняє підприємство від загрози банкрутства. Соціальна роль прибутку проявляється в задоволенні за рахунок отриманого прибутку частини соціальних потреб персоналу підприємства.

1.2 Мета і функції управління прибутками

Висока роль прибутку в розвитку підприємства визначає необхідність його ефективного управління. Управління прибутками - це процес вироблення і прийняття управлінських рішень щодо його формування, розподілу і використання на підприємстві [23].

Головною метою управління прибутками є забезпечення його максимізації. Однак, одержана висока сума прибутку може бути повністю витрачена на споживання, в результаті чого підприємство буде позбавлено основного внутрішнього джерела формування фінансових ресурсів для забезпечення свого розвитку. Крім того, висока сума прибутку підприємства може досягатися при високому рівні господарських ризиків і загрозі банкрутства в наступному періоді. Тому в ринкових умовах максимізація суми прибутку підприємства може виступати як важлива, але не пріоритетна задача. Виходячи з цієї цілі, система управління прибутками повинна вирішувати певні задачі, які представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Основні задачі управління прибутками

Головна мета управління прибутком	Основні задачі управління прибутком, направлені на реалізацію головної мети
Забезпечення максимізації доходу власників підприємства	1. Забезпечення максимізації величини прибутку відповідно до ресурсного потенціалу
	2. Забезпечення оптимальної пропорції між рівнем прибутку та рівнем ризику.
	3. Забезпечення високої якості прибутку
	4. Забезпечення виплати потрібного рівня доходу на інвестиційний капітал власникам підприємства
	5. Забезпечення формування достатнього об'єму фінансових ресурсів за рахунок прибутку
	6. Забезпечення постійного росту ринкової вартості підприємства.
	7. Забезпечення ефективності програм участі персоналу у прибутку.

Всі розглянуті задачі управління прибутком тісно взаємозв'язані, хоча окремі з них і носять різноспрямований характер. Тому в процесі управління

прибутком окремі задачі повинні бути оптимізовані між собою.

Управління прибутками реалізує свою основну мету і головні задачі шляхом здійснення певних функцій. До цих функцій належить розробка комплексної політики управління прибутками, яка включає в себе планування та аналіз формування та розподілу прибутків, формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування різних варіантів управлінських рішень.

У процесі управління прибутками значна увага приділяється формуванню прибутку від операційної діяльності. Під операційною діяльністю розуміють основний вид діяльності підприємства. Для більшості деревообробних підприємств операційною діяльністю є виробничо-комерційна або товарно-збутова діяльність.

Аналіз прибутку від операційної діяльності буде проведений у другому розділі магістерської роботи.

1.3 Методи аналізу прибутку

Важливою частиною механізму управління прибутками підприємства є системи і методи його аналізу. Аналіз прибутку - це процес дослідження його формування і використання з метою виявлення резервів подальшого підвищення ефективності управління ним на підприємстві.

Мета аналізу прибутку – оцінити динаміку абсолютних і відносних показників, з'ясувати вплив окремих факторів на зміну прибутку та рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання.

Головними завданнями аналізу прибутку підприємства є:

- ~ контроль за виконанням планів одержання прибутку;
- ~ аналіз і оцінка динаміки показників прибутку і рентабельності;
- ~ виявлення факторів формування показників прибутку та розрахунку їхнього впливу;
- ~ виявлення напрямків і тенденцій розподілу прибутку;
- ~ виявлення резервів збільшення прибутку;

~ розробка заходів для використання виявлених резервів.

У практиці управління прибутками розрізняють наступні основні системи проведення аналізу на підприємстві: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; аналіз коефіцієнтів; інтегральний аналіз (рис.1.2).

Рис.1.2. Основні системи аналізу прибутку

Горизонтальний аналіз прибутку полягає у вивченні динаміки його показників у часі. У процесі використання цієї системи аналізу розраховуються темпи зростання (приросту), або спадання окремих видів прибутку. А саме порівнюються показники формування і розподілу прибутку звітного періоду (року) з показниками попереднього періоду. Цей аналіз може проводитись за ряд попередніх років. У другому розділі магістерської роботи буде проведений такий аналіз. Метою цього виду аналізу є виявлення зміни окремих показників прибутку в динаміці.

Вертикальний (або структурний) аналіз прибутку полягає в тому, що розраховується питома вага окремих структурних елементів показника прибутку.

Порівняльний аналіз прибутку базується на порівнянні значень окремих груп аналогічних його показників між собою. У процесі використання цієї системи аналізу розраховуються розміри абсолютних і відносних відхилень

показників. У практиці управління прибутком найбільш поширеним є порівняльний аналіз показників рівня прибутку даного підприємства і середньогалузевих.

Аналіз коефіцієнтів полягає у тому, що визначаються відносні показники прибутковості, тобто показники рентабельності.

Для оцінки ефективності формування прибутку використовуються наступні коефіцієнти рентабельності.

Коефіцієнт рентабельності активів, його ще називають коефіцієнтом економічної рентабельності. Він характеризує загальний рівень прибутку, що генерується всіма активами підприємства. Розрахунок цього показника здійснюється за формулою:

$$KPa = \frac{ВП}{A}, \quad (1.1)$$

де KPa - коефіцієнт рентабельності всіх активів, що використовуються;

ВП -сума валового прибутку;

A -середня вартість всіх активів.

За цією формулою можуть бути визначені і коефіцієнти рентабельності окремих груп активів підприємства (оборотних, необоротних).

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який ще називають коефіцієнтом фінансової рентабельності. Він розраховується як відношення прибутку до власного капіталу:

$$KРвк = \frac{ВП}{ВК}, \quad (1.2)$$

де $KРвк$ - коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

ВП- сума валового прибутку;

ВК -середня сума власного капіталу в даному періоді.

За аналогічною формулою можуть бути визначені і коефіцієнти рентабельності позикового капіталу.

Для оцінки ефективності формування прибутку в процесі операційної діяльності використовуються наступні коефіцієнти рентабельності.

Коефіцієнт валової рентабельності реалізації продукції. Розрахунок цього показника здійснюється за формулою:

$$KBP_p = \frac{ВП_o}{OP}, \quad (1.3)$$

де KBP_p - коефіцієнт валової рентабельності реалізації продукції;
 OP - загальний об'єм реалізації продукції.

Коефіцієнт чистої рентабельності реалізації продукції. Цей показник розраховується за формулою:

$$KЧP_p = \frac{ЧП_o}{OP}, \quad (1.4)$$

Коефіцієнт валової рентабельності операційних витрат. Він показує якою мірою співвідносяться між собою сума прибутку і сума понесених витрат, пов'язаних з його формуванням, тобто характеризує міру ефективності цих витрат. Розрахунок цього показника здійснюється за такою формулою:

$$KBP_{os} = \frac{ВП}{B_o}, \quad (1.5)$$

де KBP_{os} - коефіцієнт валової рентабельності операційних витрат;

B_o - загальна сума постійних і змінних операційних витрат.

Коефіцієнт чистої рентабельності операційних витрат. Цей показник розраховується за формулою:

$$KЧP_{os} = \frac{ЧП_o}{B_o}, \quad (1.6)$$

Інтегральний аналіз прибутку. У практиці управління прибутком найбільше поширення набула Дюпонівська система інтегрального аналізу прибутку. У відповідності з нею коефіцієнт рентабельності активів являє собою добуток коефіцієнта чистої рентабельності реалізації продукції на коефіцієнт оборотності активів, які використовуються:

$$KP_a = KЧP_p \times KO_a, \quad (1.7)$$

де: KP_a – коефіцієнт рентабельності активів;

$KЧP_p$ – коефіцієнт чистої рентабельності реалізації продукції;

KO_a – коефіцієнт оборотності активів.

За допомогою інтегрального аналізу можна виявити основні резерви підвищення рентабельності активів підприємства - збільшити рентабельність

реалізації продукції або прискорити оборотність активів; можна теж використовувати обидва ці напрями.

Висновки до 1 розділу

1. Прибуток – важливий комплексний показник, який у вартісній формі відображає кінцевий результат роботи підприємства. Прибуток створює базу економічного розвитку держави в цілому і в той же час є критерієм ефективності операційної діяльності підприємства.

2. Прибуток - це виражений у грошовій формі результат діяльності підприємства, який виражає собою різницю між сукупними доходами і сукупними витратами.

3. Прибуток підприємства характеризується не тільки своєю багатоаспектною роллю, але і різноманіттям форм, в яких він виступає. Прибутки класифікуються за наступними ознаками: залежно від виду діяльності; за джерелами формування; за складом елементів, що формують прибуток; за характером використання.

4. Управління прибутками реалізує свою основну мету і головні задачі шляхом здійснення певних функцій. До цих функцій належить розробка комплексної політики управління прибутками, яка включає в себе планування та аналіз формування та розподілу прибутків, формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування різних варіантів управлінських рішень.

5. У процесі управління прибутками значна увага приділяється формуванню прибутку від операційної діяльності. Під операційною діяльністю розуміють основний вид діяльності підприємства. Для більшості деревообробних підприємств операційною діяльністю є виробничо-комерційна або товарно-збутова діяльність.

6. У практиці управління прибутками в залежності від використання методів розрізняють наступні основні системи проведення аналізу на

підприємстві: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; аналіз коефіцієнтів; інтегральний аналіз.

7. Для аналізу прибутку використовуються наступні коефіцієнти рентабельності: коефіцієнт рентабельності активів (коефіцієнт економічної рентабельності), коефіцієнт рентабельності капіталу, коефіцієнти валової (чистої) рентабельності реалізації продукції.

8. Мета аналізу прибутку – визначити повноту та якість його отримання, оцінити динаміку абсолютних і відносних показників, з'ясувати вплив окремих факторів на зміну прибутку та рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання.

2. Аналіз виробничо-господарської діяльності та прибутків

Страдчівського навчально-виробничого лісокомбінату

2.1 Техніко-економічна характеристика ДП «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України»

Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат ДВНЗ НЛТУ України знаходиться у Яворівському районі Львівської області. Площа лісокомбінату становить 6742 га та включає в себе три лісництва – Великопільське, Лелехівське, Страдчівське та деревообробний комплекс. Основна діяльність підприємства - це лісогосподарське виробництво, а саме лісогосподарські роботи; охорона та захист лісу.

Окрім того, на базі Страдчівського навчально-виробничого лісокомбінату (СНВЛК) проходять практичну підготовку студенти ДВНЗ НЛТУ України. На території лісокомбінату діють стаціонарні науково-дослідні об'єкти.

Страдчівський лісокомбінат є структурним підрозділом Національного лісотехнічного університету без права юридичної особи.

Фінансування здійснюється за рахунок власних коштів та державного бюджету. Власні кошти, це кошти, одержані від рубань, пов'язаних з веденням лісового господарства та від реалізації лісопродукції.

Організаційну структуру Страдчівського лісокомбінату представлено на рис.2.1.

Виробнича структура підприємства будується на основі сукупного виробничого процесу. Підприємство, відповідно до структури виробничого процесу, поділяється на основне, допоміжне, обслуговуюче виробництва [32]. Виробнича структура СНВЛК ДВНЗ НЛТУУ зображено на рис.2.2

Рис. 2.2. Виробнича структура Страдчівського ліскокомбінату

У процесі виробничої діяльності підприємство здійснює переробку заготовленої деревини, використовує її на власні потреби, а також реалізує лісопродукцію суб'єктам господарювання і населенню.

Страдчівський ліскокомбінат виготовляє деревину із сосни, деревину хвойних порід, розділену на шари чи луцену, завтовшки більше 6 мм. Продукція підприємства виготовляється малими партіями або за індивідуальними замовленнями.

Обсяг продукції у вартісному виразі на підприємствах визначається показниками товарної або реалізованої продукції.

Динаміка обсягів реалізованої продукції СНВЛК наведена у табл.2.1.

Таблиця 2.1

**Динаміка обсягів реалізованої продукції
Страдчівського ліскокомбінату**

у діючих цінах без ПДВ

Показник	Одиниця виміру	2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг реалізованої продукції (послуг)	тис. грн	18114	18531	18133	27087	30282
Зміна в порівнянні з базовим роком	тис. грн	-	+417,0	+19	+8973,0	+12168
	%	-	102,3	100,1	149,5	167,2
Зміна в порівнянні з попереднім роком	тис. грн	-	+417,0	-398	8954,0	3195
	%	-	102,3	97,9	149,4	111,8

Для наочності представимо динаміку обсягів реалізованої продукції у вигляді діаграми (Рис.2.3)

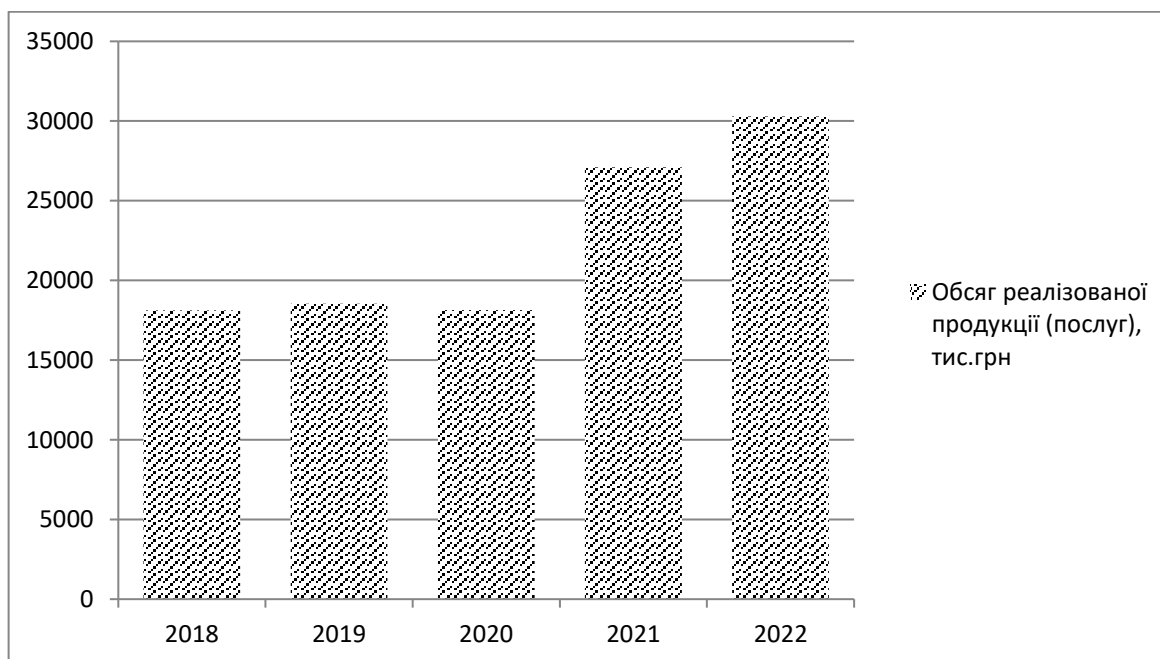

Рис.2.3. Динаміка обсягів реалізованої продукції

Проаналізувавши дані табл.2.1 за 2018-2022р.р., відзначаємо значне зростання обсягів реалізації продукції порівняно з 2018 р. Так, у 2022 р. ріст реалізації становив 67,2% порівняно з 2018 р. Це свідчить про попит на лісопродукцію. Найменший обсяг реалізації був у 2020 р. (на 398 тис. грн.

менший порівняно з 2019 роком). Та у наступних роках обсяги реалізації збільшилися.

Для виготовлення і реалізації продукції необхідні трудові ресурси. Персонал підприємства – це сукупність працівників, що входять до його облікового складу. Залежно від виконуваних функцій увесь персонал підприємства поділяють на чотири категорії: робітники, службовці, спеціалісти та керівники [13].

Аналіз кількісного складу персоналу підприємства доцільно представити у формі таблиці (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка чисельності персоналу СНВЛК НЛТУ України

Показники		Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Середньооблікова чисельність працівників, осіб		139	137	135	141	132
Зміна у порівнянні з базовим роком	осіб	-	-2	-2	+4	-7
	%	-	98,5	98,5	102,9	95
Зміна у порівнянні з попереднім роком	осіб	-	-2	-2	+6	-9
	%	-	98,5	98,5	104,4	93,6
Прийнято працівників, осіб		12	4	18	8	3
Вибуло працівників, осіб		4	5	20	2	7
з них за власним бажанням, за згодою сторін, за порушення трудової дисципліни, осіб		4	5	20	2	7
Коефіцієнт прийняття		0,09	0,03	0,13	0,056	0,023
Коефіцієнт вибуття		0,03	0,04	0,15	0,014	0,05

Рух кадрів є природним процесом, оскільки потреба у працівниках змінюється з плином часу внаслідок дії низки зовнішніх та внутрішніх щодо організації чинників. За період з 2018 по 2022 роки на підприємстві середньооблікова чисельність працівників зменшилась із 139 до 132 осіб.

Оскільки плинність кадрів є невелика, то коефіцієнти прибуття та вибуття є низькими.

Важливим аспектом аналізу параметрів, що характеризують систему стимулювання праці персоналу підприємства, є інформація про фонд оплати праці та продуктивність праці (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Динаміка фонду оплати праці, заробітної плати
та обсягу реалізованої продукції на
одного працівника підприємства**

Показники	Одн. виміру	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Фонд оплати праці працівників	тис.грн.	13926,8	12168,3	13120,7	20989,2	22439,2
Зміна у порівнянні з попереднім роком	тис.грн.	-	-1758,5	952,4	7868,5	1450
	%	-	87,4	107,8	160	106,9
Середньорічна заробітна плата працівника	тис.грн	100,19	88,82	97,19	148,85	170,00
Зміна у порівнянні з попереднім роком	тис.грн	-	-11,37	8,37	51,66	21,15
	%	-	88,7	109,4	153,2	114,2
Середньорічний обсяг реалізованої продукції на одного працівника	тис. грн/ особу	130,32	135,26	134,32	192,1	229,4
Зміна у порівнянні з попереднім роком (ланцюговий метод)	тис. грн /особу	-	4,94	-0,94	57,78	37,3
	%	-	103,8	99,3	143	119,4

Як бачимо з таблиці, фонд оплати праці і середньорічна зарплата працівників з року в рік зростають, за винятком 2019 року, де спостерігали зменшення. Середньорічний обсяг реалізації на одного працівника теж зростає, однак лише у 2022 році темпи росту переважають темпи росту заробітної плати. Окрім того, середньорічний обсяг реалізації у 2020 році зменшився на 940 грн/особу порівняно з 2019 роком. У 2022 році цей показник є найбільшим, оскільки збільшився обсяг реалізації і зменшилась чисельність працівників.

При здійсненні господарської діяльності підприємство використовує необоротні та оборотні активи. До необоротних активів належать основні засоби. Основні засоби підприємства – це сукупність матеріальних цінностей, вартість

яких поступово зменшується, оскільки вони фізично та морально зношуються [23].

Первісна вартість основних засобів - це вартість у новому, не зношеному стані. Саме за цією вартістю основні засоби рахуються на балансі підприємства. Залишкова вартість основних засобів характеризує реальну їхню вартість, ще не перенесену на вартість виготовленої продукції.

Динаміку показників стану основних засобів підприємства наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Показники стану основних засобів
СНВЛК НЛТУ України**

Показники	Одн. виміру	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Основні засоби на кінець року	тис. грн	172235	173273	12464	13082	18780
Знос	тис. грн.	5300	6300	7027	8273	12393
Залишкова вартість	тис. грн.	166935	166973	5437	4809	6387
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	91061	172754	92868,5	12773	15931
Коефіцієнт спрацювання	коэф.	0,03	0,04	0,56	0,63	0,66
Коефіцієнт придатності	коэф.	0,97	0,96	0,44	0,37	0,34
Коефіцієнт оновлення	коэф.	0,94	0,007	0,0005	0,056	0,1

Як бачимо з таблиці, вартість основних засобів збільшилася у 2018 році за рахунок придбання земельної ділянки. Однак спрацювання основних засобів з року в рік збільшується, про це свідчать коефіцієнти спрацювання і придатності. Коефіцієнт оновлення є дуже малим, оскільки практично не надходили нові основні засоби, за винятком 2018 року.

До основних показників, які показують ефективність використання

основних засобів, належать: фондівдача (за реалізованою продукцією) – відношення реалізованої продукції до середньорічної вартості основних засобів; обернений показник - фондомісткість; фондоозброєність – показник, який показує, скільки вартості основних засобів припадає на одного працівника [12]. Показники ефективності використання основних засобів підприємства наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Показники ефективності використання основних засобів
СНВЛК НЛТУ України**

Показники	Одиниці виміру	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг реалізованої продукції	тис. грн	18114	18531	18133	27087	30282
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн	91061	172754	92868,5	12773	15931
Чисельність ПВП	осіб	139	137	135	141	132
Фондомісткість	грн/грн	5,02	9,32	5,12	0,47	0,53
Фондовіддача	грн/грн	0,2	0,12	0,2	2,12	1,9
Фондоозброєність	тис. грн/осіб	655,12	1261	687,9	90,6	120,7

Загалом у 2022 році середньорічна вартість основних засобів підприємства склала 15931 тис. грн. при загальному обсязі реалізованої продукції 30282 тис. грн., фондівдача має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем.

Розглянемо, як використовуються оборотні активи підприємства. До оборотних активів належать грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, призначені для споживання протягом операційного циклу чи року.

Ефективне використання оборотних активів забезпечує стійкий стан фінансових ресурсів. Важливим показником ефективності використання оборотних коштів є оборотність, а саме тривалість їх обороту.

Структуру оборотних активів підприємства за період 2018-2022 р.р. наведено в табл. 2.6.

Динаміка структури оборотних засобів СНВЛК ДВНЗ НЛТУ України

Елементи оборотних засобів	Роки									
	2018		2019		2020		2021		2022	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Виробничі запаси	431	7,8	331	5,7	427	6,6	568	6,9	976	11,7
Незавершене виробництво	1616	29,3	1506	25,8	457	7	341	4,2	395	4,7
Готова продукція	558	10,1	624	10,7	976	15,1	1553	19	2134	25,6
Товари	2	0,03	2	0,03	-	-	17	0,2	-	-
Дебіторська заборгованість за товари і послуги	1510	27,3	2910	50	3330	51,8	2769	33,9	2167	26,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками	559	10,1	186	3,2	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	24	0,4	8	0,1	547	8,4	780	9,5	1245	14,9
Грошові кошти	736	13,3	75	1,3	646	10	2117	25,9	835	10
Витрати майбутніх періодів	48	0,9	39	0,7	73	1,1	11	0,1	501	6,01
Інші оборотні активи	31	0,6	143	2,5	5	0,08	18	0,2	78	0,9
Усього	5515	100	5824	100	6461	100	8174	100	8331	100

Як бачимо з таблиці, протягом усього періоду найбільшу частку оборотних активів становить дебіторська заборгованість за товари і послуги, причому у 2022 році вона зменшується (від 51,8% у 2020 році до 26% у 2022 році). Це свідчить про те, що дебітори почали швидше розраховуватись за товари і послуги. Однак у 2022 році значно зросла частка готової продукції (з 10,1% у 2018 році до 25,6%). Зросла також частка виробничих запасів і зменшилась частка незавершеного виробництва.

Основними показниками оборотності оборотних коштів є: коефіцієнт оборотності; коефіцієнт завантаження, який показує скільки оборотних коштів приходить на 1 грн. реалізованої продукції; тривалість одного обороту (Таблиця 2.7).

**Динаміка показників ефективності використання оборотних активів
підприємства**

Показники	Одиниці виміру	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг реалізованої продукції (послуг)	тис. грн.	18114	18531	18133	27087	30282
Середній залишок оборотних активів	тис. грн.	4921,5	5671,5	6142,5	7317,5	8252,5
Коефіцієнт оборотності	оборотів	3,68	3,27	2,95	3,7	3,6
Зміна порівняно з попереднім роком	%	-	88,9	90,2	125,4	97,3
Коефіцієнт завантаження	коєф.	0,27	0,31	0,34	0,27	0,27
Число днів в аналізованому році	дні	360	360	360	360	360
Тривалість обороту	дні	98	111	122	97	100
Зміна порівняно з попереднім роком	дні	-	13	11	-25	3

У 2022 році середній залишок оборотних активів становив 8252,5 тис. грн., коефіцієнт оборотності склав 3,6; коефіцієнт завантаження – 0,27, а тривалість обороту – 100 днів. Тривалість обороту зросла на 3 дні порівняно з попереднім роком.

Фінансово-економічний стан підприємства – одна з найважливіших характеристик його діяльності. Його рівень залежить від результатів виробничої, збутової і фінансово-господарської діяльності підприємства.

Проаналізувавши діяльність Страдцівського навчально-виробничого лісокомбінату ДВНЗ НЛТУ України за 2018-2022 роки, наведемо основні показники підприємства у таблиці 2.8. Проведений аналіз цих показників дозволяє зробити такі висновки:

- незначно зменшилась середньооблікова чисельність працівників;
- зростає обсяг реалізованої продукції та обсяг реалізованої продукції на одного працівника;

- збільшується заробітна плата працівників;
- за аналізований період помітне покращення ефективності використання основних засобів, про що свідчить зростання фондівіддачі;
- зростає валовий та чистий прибуток;
- підприємство є фінансово стійким (не залежить від зовнішніх джерел), хоча коефіцієнт фінансової стійкості незначно зменшується;
- значно зростає рентабельність реалізованої продукції;
- рентабельність продажу за чистим прибутком найбільшою була у 2018 році;
- обсяги реалізації продукції найвищими є у 2022 році при відносно низьких витратах на 1 гривню реалізованої продукції.

**Узагальнюючі показники фінансово–господарської діяльності
підприємства**

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Ресурси підприємства</i>							
1	Середньооблікова чисельність працівників	осіб	139	145	135	141	132
2	Середньорічна вартість необоротних активів	тис. грн	85614	166791,5	86270	5182,5	5665
3	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн	91061	172754	92868,5	12773	15931
4	Середні залишки оборотних активів	тис. грн	4921,5	5671,5	6142,5	7317,5	8252,5
<i>Результати діяльності підприємства</i>							
5	Обсяг реалізованої продукції без ПДВ	тис. грн	18114	18531	18133	27087	30282
6	Валовий прибуток	тис. грн	5753	4427	3627	8041	12834
7	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн	1324	244	233	736	1291
8	Обсяг реалізованої продукції на одного працівника	тис. грн	130,32	127,8	134,32	192,1	229,4
9	Середньорічна заробітна плата працівника	тис. грн	100,19	88,82	97,19	148,85	170,00
10	Фондовіддача (за реалізованою продукцією)	грн / грн	0,2	0,11	0,2	2,12	1,9
11	Фондоозброєність	тис. грн / особу	655,12	1191,41	687,91	90,6	120,7
12	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	коєф.	3,68	3,27	2,95	3,7	3,6
13	Коефіцієнт фінансової стійкості	коєф.	0,98	0,98	0,74	0,73	0,73
14	Витрати на 1 гривню реалізованої продукції (послуг)	грн	0,68	0,7	0,8	0,7	0,58
15	Рентабельність реалізованої продукції (рентабельність понесених витрат)	%	46,5	31,4	25	42,2	73,6
16	Рентабельність продажу	%	7,31	1,32	1,28	2,7	4,3

2.2. Аналіз стану управління прибутками державного підприємства «Страдчівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України»

2.2.1. Аналіз динаміки та структури прибутку

Аналізуючи показники прибутку, доцільно виділити такі етапи досліджень. На першому етапі дамо оцінку динаміки та структури прибутку в цілому та окремих його елементів. Далі проведемо аналіз коефіцієнтів прибутковості.

При аналізі абсолютних показників фінансових результатів виділяють горизонтальний (зміна показників за звітний період) і вертикальний (зміна структури показників) аналіз. У процесі аналізу необхідно визначити склад прибутку, його структуру та динаміку. Аналіз динаміки та структури прибутку проведемо на основі Звіту про фінансові результати (Форма №2) за 2018-2022 роки.

Джерелами формування прибутку є звичайна діяльність (операційна або не операційна), фінансова та інвестиційна.

Отже, залежно від формування та розподілу, розрізняють такі види прибутку: валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування і чистий прибуток.

Чистий прибуток є кінцевим результатом діяльності підприємства, оскільки це та частина коштів, що залишається на підприємстві після сплати всіх податків.

Проведемо аналіз показників прибутку СНВЛК ДВНЗ НЛТУУ за 2018-2022 рр. у таблиці 2.9.

Із таблиці 2.9 бачимо, що дохід від реалізації продукції у 2021 р. зріс на 49,4 % порівняно з 2020 роком, а у 2022 році - на 11,8% порівняно з попереднім роком. Собівартість реалізованої продукції у цьому ж році зменшилася на 8,4%. Тому валовий прибуток зріс на 59,6%.

У 2022 році зменшилися адміністративні витрати на 16,2%, а витрати на збут зросли. У той же час інші операційні доходи зростали меншими темпами, ніж інші операційні витрати. Фінансовий результат від операційної діяльності був найбільшим у 2018 році, потім він значно зменшився, і лише у 2022 році знову зріс. У 2022 р. чистий прибуток підприємства зріс на 75,6 % порівняно з попереднім роком, і становить 1291 тис. грн.

Графічно представимо чистий прибуток підприємства на рис. 2.4.

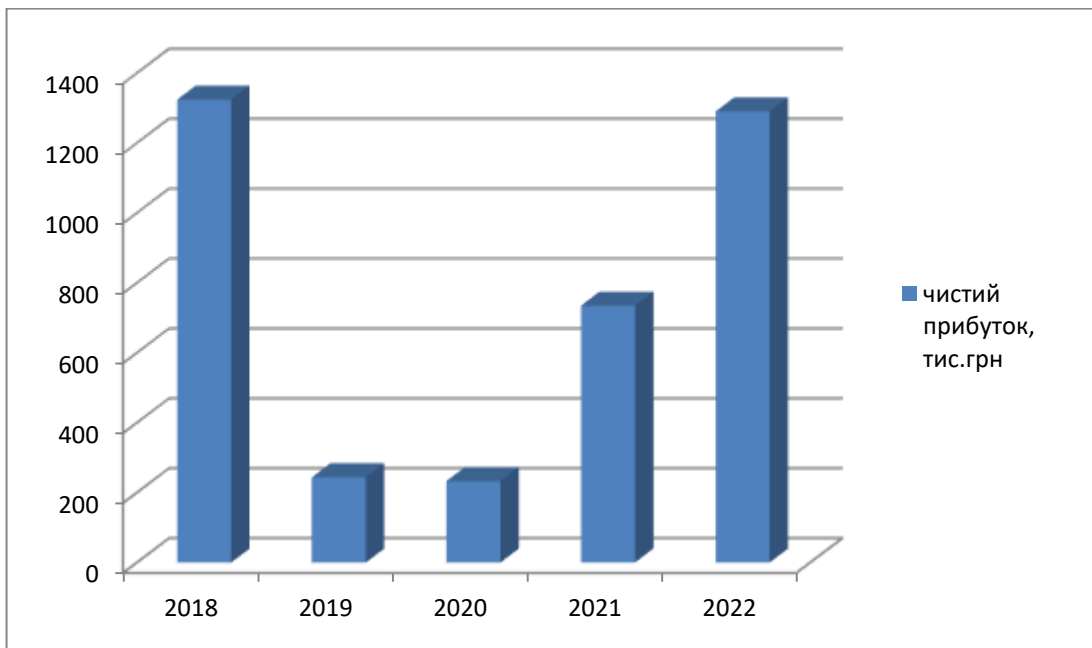

Рис 2.4. Динаміка чистого прибутку підприємства

2.2.2. Аналіз показників рентабельності Страдчівського лісокомбінату

Одним з основних завдань є порівняння доходів і понесених витрат, що дозволить визначити ефективність господарської діяльності. Іншими словами, щоб зрозуміти, наскільки ефективно ведуться справи на підприємстві, необхідно визначити рентабельність.

Аналізуючи прибутковість підприємства, розрахуємо основні показники рентабельності.

За формулою (1.1), приведеною у першому розділі, знайдемо *рентабельність активів*:

$$P_{a2018} = (5753/90535,5) \times 100\% = 6,4\%;$$

$$P_{a2019} = (4427/172463) \times 100\% = 2,6\%;$$

$$P_{a2020} = (3627/92412,5) \times 100\% = 3,9\%;$$

$$P_{a2021} = (8041/12500) \times 100\% = 64,3\%;$$

$$P_{a2022} = (12834/13917,5) \times 100\% = 92,2\%;$$

Рентабельність власного капіталу (Рвк) відображає ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів, і розраховується за формулою (1.2)

$$P_{вк2018} = (5753/169220) \times 100\% = 3,4\%;$$

$$P_{вк2019} = (4427/169452) \times 100\% = 2,6\%;$$

$$P_{вк2020} = (3627/8812) \times 100\% = 41,2\%;$$

$$P_{вк2021} = (8041/9548) \times 100\% = 84,2\%;$$

$$P_{вк2022} = (12834/10839) \times 100\% = 118,4\%;$$

Рентабельність продукції (Рпр) показує скільки прибутку припадає на 1 грн собівартості реалізованої продукції:

$$P_{пр2018} = (5753/12361) \times 100 = 46,5\%;$$

$$P_{пр2019} = (4427/14104) \times 100 = 31,4\%;$$

$$P_{пр2020} = (3627/14506) \times 100 = 25\%;$$

$$P_{пр2021} = (8041/19046) \times 100 = 42,2\%;$$

$$P_{пр2022} = (12834/17448) \times 100 = 73,6\%;$$

Основні показники рентабельності Страдчівського лісокомбінату наведено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники рентабельності Страдчівського лісокомбінату

Назва показника	Одиниці виміру	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Валовий прибуток	тис. грн	5753	4427	3627	8041	12834
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	12361	14104	14506	19046	17448
Середньорічна вартість основ. засобів	тис. грн	91061	172754	92868,5	12773	15931
Серед. залишки оборотних активів	тис. грн	4921,5	5671,5	6142,5	7317,5	8252,5
Середньорічна вартість активів	тис. грн	90535,5	172463	92412,5	12500	13917,5
Власний капітал	тис. грн	169220	169452	8812	9548	10839
Розрахункові показники						
Рентабельність активів	%	6,4	2,6	3,9	64,3	92,2
Рентабельність власного капіталу	%	3,4	2,6	41,2	84,2	118,4
Рентабельність продукції	%	46,5	31,4	25	42,2	73,6
Рентабельність виробничих засобів	%	6	2,5	7,3	80	106

Рентабельність виробничих засобів (P_z) розраховуємо за формулою:

$$P_z = \frac{ВП}{ОЗ_{сер} + ОК_{сер}} \times 100\%, \quad (2.1)$$

де: $ВП$ – валовий прибуток, тис. грн;

$ОЗ_{сер}$ – середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн;

$ОК_{сер}$ – середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.

$$P_{з\ 2018} = 5753 / (91061 + 4921,5) * 100 = 6\%;$$

$$P_{з\ 2019} = 4427 / (172754 + 5671,5) * 100 = 2,5\%;$$

$$P_{з\ 2020} = 3627 / (92868,5 + 6142,5) * 100 = 7,3\%;$$

$$P_{з\ 2021} = 8041 / (12773 + 7317,5) * 100 = 80\%;$$

$$P_{з\ 2022} = 12834 / (15931 + 8252,5) * 100 = 106\%.$$

Як бачимо з таблиці 2.10, розраховані показники рентабельності найвищих значень досягають у 2022 році, а найменших – у 2019 році.

Представимо графічно зміну основних показників рентабельності підприємства за 2018-2022 рр. на рис. 2.5.

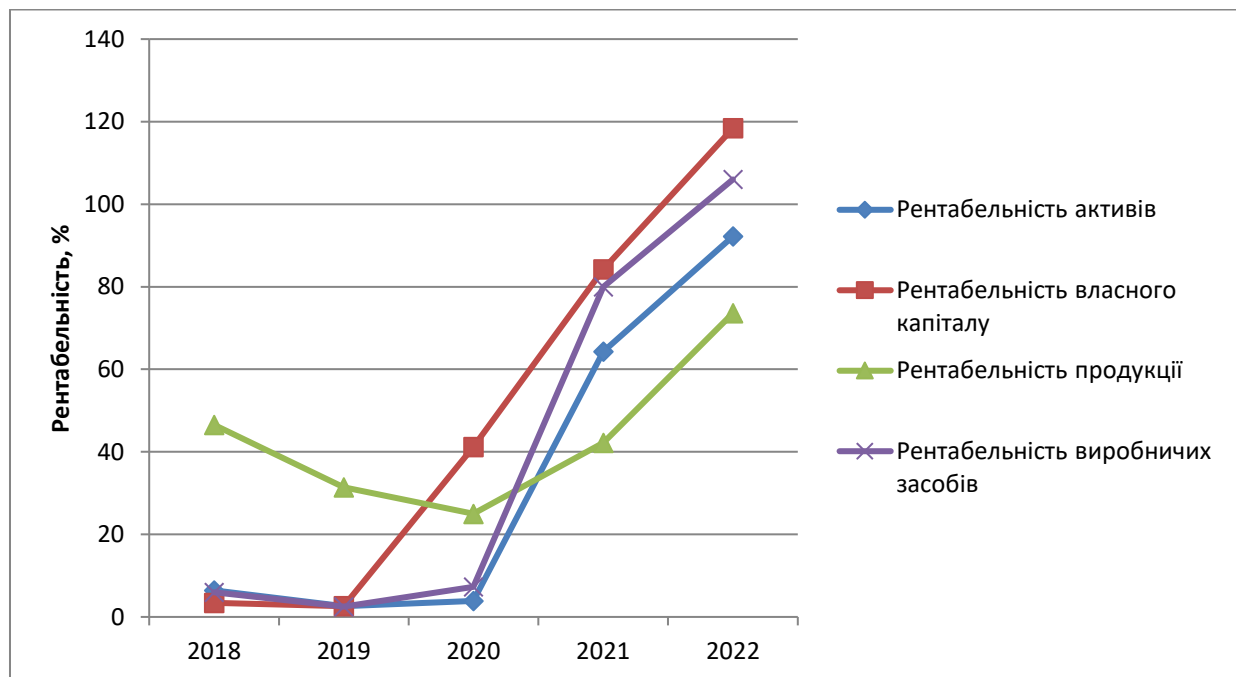

Рис. 2.5. Показники рентабельності Страдчівського ліскокомбінату

2.2.3. Факторний аналіз валового прибутку ліскокомбінату

Основну частину прибутку підприємства складає валовий прибуток, який визначається як різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції [12]. На валовий прибуток впливають такі фактори, як

ціна продажу, витрати на 1 гривню, співвідношення між рентабельною та менш рентабельною продукцією та інші фактори.

Підготовка даних для виявлення впливу вказаних факторів вимагає перерахунку показника виручки від реалізації фактичного обсягу, структури і асортименту продукції, але за цінами продажу базового періоду. Аналогічно перераховують показник затрат на виробництво реалізованої продукції. На основі отриманих вихідних даних будемо аналітичну таблицю 2.11.

Таблиця 2.11

**Вихідні дані для аналізу впливу факторів на зміну
валового прибутку**

№ п/п	Показник	За звітом попереднього періоду	Фактична реалізація в базових цінах і собівартості	Фактично за звітний період
1	Чистий дохід від реалізації продукції	27087,0	29654	30282,0
2	Собівартість реалізованої продукції	19046	20758	17448
3	Валовий прибуток	8041	8896	12834

Зайдемо вплив факторів на зміну валового прибутку.

1. Вплив зміни ціни продажу визначається як різниця між чистим доходом за звітний період і чистим доходом в базових цінах:

$$30282 - 29654 = 628,0 \text{ тис. грн.}$$

2. Зміна витрат на виробництво визначають порівнянням витрат на виробництво фактично реалізованої продукції у звітному періоді, виходячи із собівартості продукції базового періоду:

$$17448 - 20758 = -3310 \text{ тис. грн.}$$

Негативне значення цього фактора вказує на збільшення прибутку (оскільки витрати на одну гривню зменшилися).

3. Зміна обсягу реалізації продукції теж прямо впливає на зміну, а саме збільшення, валового прибутку:

$$8041 * (29654 / 27087 - 1) = 762 \text{ тис. грн.}$$

4. Зміна структури і асортименту продукції визначає зміну прибутку в залежності від того, наскільки рентабельна продукції. Якщо частка високорентабельної продукції зростає, то зростає і валовий прибуток. Щоб знайти вплив цього фактора, необхідно :

$$8896 - 8041 = 855 \text{ тис. грн.}$$

$$855 - 762 = 93 \text{ тис. грн.}$$

Результат розрахунку впливу факторів:

а) зміна цін продажу	628 тис.грн.
б) зміна собівартості реалізованої продукції	3310 тис.грн.
в) зміна обсягу реалізації продукції	762 тис.грн.
г) зміна структури і асортименту виробленої продукції	93 тис.грн.

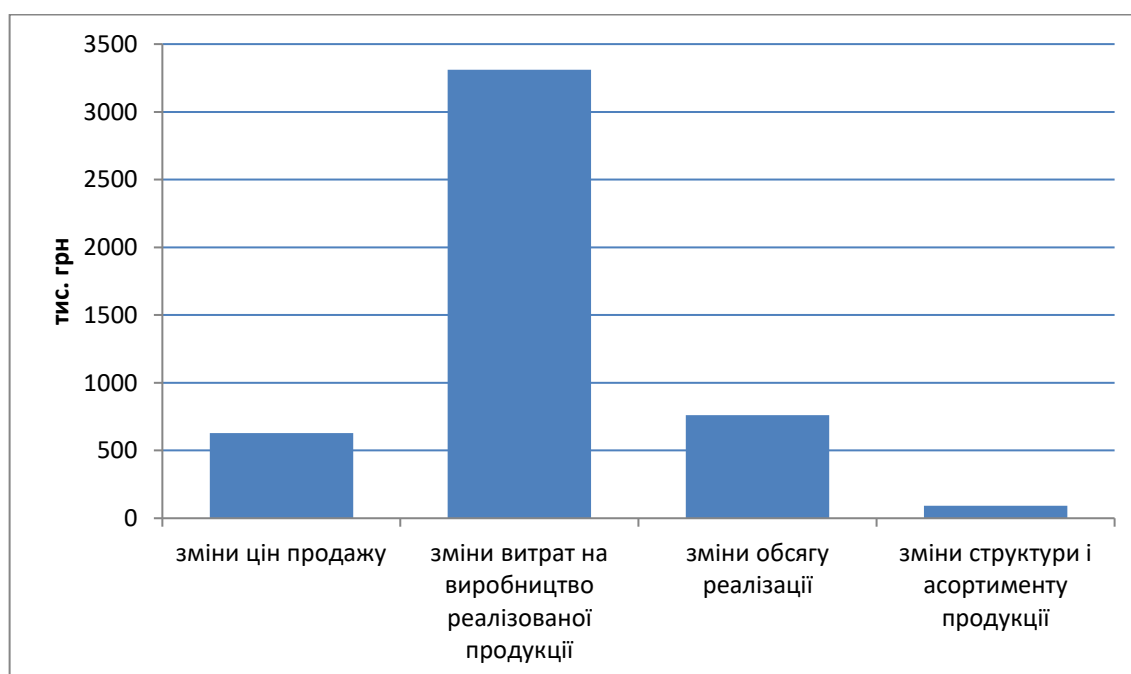
Валовий прибуток у 2022 році збільшився порівняно з 2021 роком на 4793 тис. грн.:

$$12834 - 8041 = 4793 \text{ (тис. грн.)}$$

Отриманий результат представимо у вигляді таблиці 2.12 і рис. 2.6.

Зміна валового прибутку за техніко-економічними факторами

Фактори	Одиниці виміру	Значення показників
Валовий прибуток у 2021 році	тис. грн	8041
Валовий прибуток у 2022 році	тис. грн	12834
<i>Зміна валового прибутку в результаті впливу факторів:</i>		
- зміни цін продажу	тис. грн	628
- зміни витрат на виробництво реалізованої продукції	тис. грн	3310
- зміни обсягу реалізації	тис. грн	762
- зміни структури і асортименту продукції	тис. грн	93
Всього	тис. грн	4793

Рис. 2.6. Вплив факторів на зміну валового прибутку

Як бачимо з таблиці 2.12 та рис.2.6, всі фактори, а саме зростання цін продажу, зміна асортименту продукції та збільшення обсягу реалізації сприяло збільшенню валового прибутку у звітному році. Проте, визначальним фактором стало зменшення витрат на виробництво реалізованої продукції, що призвело до збільшення валового прибутку на 3310 тис. грн.

Висновки до 2 розділу

1. Практичні аспекти удосконалення управління прибутками було досліджено на державному підприємстві «Страдцівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України». Метою діяльності підприємства є переробка заготовленої деревини та реалізація лісопродукції суб'єктам господарювання та населенню і отримання прибутку.

2. При аналізі обсягів виробництва та реалізації продукції було встановлено, що обсяги реалізації протягом 5 років збільшуються, причому у 2022 р. ріст реалізації становив 67,2% порівняно з 2021 р. Це свідчить про попит на лісопродукцію.

3. Плинність персоналу є незначною. Середньорічний обсяг реалізації на одного працівника зростає, однак лише у 2022 році темпи росту переважають темпи росту заробітної плати. Окрім того, середньорічний обсяг реалізації у 2020 році зменшився на 940 грн/особу порівняно з 2019 роком. У 2022 році цей показник є найбільшим, оскільки збільшився обсяг реалізації і зменшилась чисельність працівників.

4. У 2022 році середньорічна вартість основних засобів підприємства склала 15931 тис. грн. при загальному обсязі реалізованої продукції 30282 тис. грн., спрацювання основних засобів з року в рік збільшується, про це свідчать коефіцієнти спрацювання і придатності. Коефіцієнт оновлення є дуже малим, оскільки практично не надходили нові основні засоби, за винятком 2018 року. Фондовіддача має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем.

5. На протязі 5 років найбільшу частку оборотних активів становить дебіторська заборгованість за товари і послуги, причому у 2022 році вона зменшується (від 51,8% у 2020 році до 26% у 2022 році). Це свідчить про те, що дебітори почали швидше розраховуватись за товари і послуги. Однак у 2022 році значно зросла частка готової продукції (з 10,1% у 2018 році до 25,6%). Зросла також частка виробничих запасів і зменшилась частка незавершеного виробництва. Тривалість обороту оборотних засобів зросла на 3 дні порівняно з попереднім роком і становить 100 днів.

6. Підприємство є фінансово стійким (не залежить від зовнішніх джерел), хоча коефіцієнт фінансової стійкості незначно зменшується.

7. Провівши аналіз структури та динаміки показників прибутку бачимо, що дохід від реалізації продукції у 2021 р. зріс на 49,4 % порівняно з 2020 роком, а у 2022 році - на 11,8% порівняно з попереднім роком. Собівартість реалізованої продукції у цьому ж році зменшилася на 8,4%. Тому валовий прибуток зріс на 59,6%. У 2022 р. чистий прибуток підприємства зріс на 75,6 % порівняно з попереднім роком, і становить 1291 тис. грн.

8. Показники рентабельності активів (за валовим прибутком) є найменшими у 2019 році, а найбільшими у 2022 році. Це пов'язано з тим, що у 2019 році спостерігається зменшення валового прибутку. Оскільки валовий прибуток є найвищим у 2022 році, то інші показники рентабельності є найбільшими у цьому році.

9. У роботі був проведений факторний аналіз валового прибутку, який показав, що на збільшення прибутку вплинула зміна цін продажу, збільшення обсягу реалізації та збільшення частки високорентабельної продукції. Однак визначальним фактором стало зменшення витрат на виробництво реалізованої продукції, що призвело до збільшення валового прибутку на 3310 тис. грн.

3. Проектно-рекомендаційний розділ

3.1. Економіко-математичне моделювання впливу факторів на чистий прибуток

3.1.1. Формування інформаційної бази моделі

Цілі економетричного моделювання полягають в економічному аналізі об'єкта, прогнозуванні економічних показників та імітації розвитку об'єкта дослідження. Дане економіко-математичне моделювання включає такі етапи [19]:

1. формування інформаційної бази;
2. попередній економетричний аналіз моделі;
3. розрахунок параметрів моделі та її оцінювання.

У цьому аналізі *залежною змінною* (Y) є чистий прибуток. Чистий прибуток Страдцівського лісгоспу залежить від таких економічних показників (*незалежні змінні*):

1. фондвіддача (X_1);
2. тривалість обороту оборотних активів (X_2);
3. середньорічний обсяг реалізованої продукції на одного працівника (X_3).

Залежність чистого прибутку підприємства від економічних показників його діяльності виразимо такою економетричною моделлю:

$$Y = \beta_0 - \beta_1 X_1' + \beta_2 X_2' + \beta_3 X_3' + \varepsilon, \quad (3.1)$$

де $\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3$ – “істинні” коефіцієнти регресії, які необхідно оцінити;
 ε – не спостережуваний випадковий член.

Інформаційною базою даної моделі будуть дані про виробничо-господарську діяльність лісгоспу за 5 років (піврічні показники). Джерелом даних є статистична звітність підприємства за 2018-2022 р.р. (Табл.3.1)

На основі даних спостережень за діяльністю підприємства побудуємо вибірккову економетричну модель:

$$y_i = b_0 - b_1 x_{i1}' + b_2 x_{i2}' + b_3 x_{i3}' + e_i, \quad i = 1, 2, \dots, n, \quad (3.2)$$

де b_0, b_1, b_2, b_3 – оцінки коефіцієнтів регресії;

e_i – оцінка випадкового члена;

n – обсяг вибірки (кількість спостережень = 10).

Таблиця 3.1

Інформаційна база економетричної моделі

Піврічні показники		X1, Фондовіддача	X2, Тривалість обороту	X3, Обсяг реал. продукції на 1-го працівника	Y, Чистий прибуток
2018	1	0,25	95	133,6	715
	2	0,2	98	130,3	1324
2019	3	0,15	110	125,4	198
	4	0,11	111	127,8	244
2020	5	0,18	118	133,1	218
	6	0,2	122	134,3	233
2021	7	1,8	105	156,9	514
	8	2,12	97	192,1	735
2022	9	1,95	99	213,7	935
	10	1,9	100	229,4	1291

3.1.2. Вплив незалежних змінних на залежну змінну

Попередній економетричний аналіз містить:

- побудову кореляційних полів для кожної пари змінних (x_1, y) , (x_2, y) , (x_3, y) ;
- розрахунок рівнянь парної регресії, побудову ліній трендів та визначення коефіцієнтів детермінації для кожної пари змінних; оцінку адекватності відповідних рівнянь парної регресії;
- розрахунок коефіцієнтів кореляції для кожної пари змінних та оцінку їх значущості; оцінку тісноти зв'язку між кожною незалежною та залежною змінною окремо;
- розрахунок парних коефіцієнтів кореляції між незалежними змінними (x_1, x_2) , (x_1, x_3) , (x_2, x_3) [19].

Розрахунки, виконані табличним процесором, дають нам параметри економетричних моделей та дозволяють дати оцінку їх адекватності реальним економічним процесам та статистичної значимості параметрів самих моделей.

Аналіз впливу фондовіддачі (X_1) на чистий прибуток (Y)

Характер розташування точок на координатній площині дає змогу зробити певні висновки про напрям і силу зв'язку. Як видно з рис.3.1, точки зосереджені довкола уявної осі, котра проходить через нижній лівий і верхній правий кут координатної площини, тобто має місце пряма залежність між показниками (одночасне зростання обох факторів). Лінія тренду не є точною в цьому випадку, оскільки $R^2 = 0,2176$. Отож, величина R^2 показує, що зміна чистого прибутку (Y) тільки на 21,8% залежить від зміни фондовіддачі (X_1), тобто рівень значущості рівняння регресії в цілому є досить низьким.

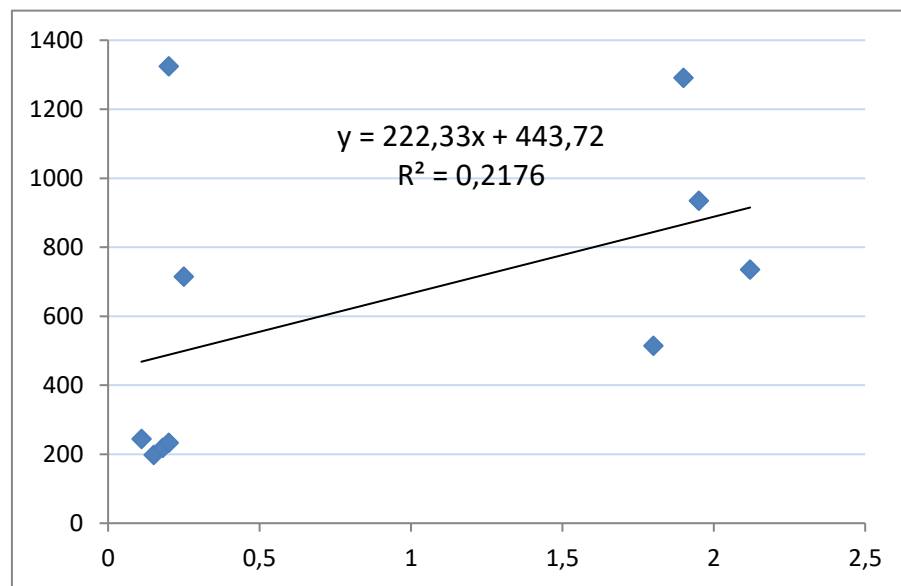

Рис.3.1. Кореляційне поле залежності між фондовіддачею та чистим прибутком

Щоб перевірити значущість рівняння регресії використаємо F – статистику Фішера-Снедекора, яка виражається через коефіцієнт детермінації (R^2) і розраховується за формулою:

$$F = \frac{R^2/1}{(1-R^2)/(n-2)}, \quad (3.3)$$

де R^2 – коефіцієнт детермінації = 0,2176;

n – обсяг вибірки = 10.

$$F_1 = 0,2176/((1-0,2176)/(10-2)) = 2,22$$

Для застосування F – статистики обираємо рівень довірчої ймовірності p , нехай $p = 0,95$. За статистичними таблицями F – розподілу визначаємо табличне

значення на рівні p при ступенях свободи $k_1 = 1$, $k_2 = n - 2 = 8$. Отже, $F_{0,95;k_1=1;k_2=8} = 5,32$ – табличне значення. Оскільки $F_1 < F_{0,95;k_1=1;k_2=8}$ ($2,22 < 5,32$), то задане рівняння регресії з довірчою ймовірністю $0,95$ є незначущим.

Виходячи з цього можна сказати, що зміна фондівіддачі не справляє значного впливу на прибуток, хоча може впливати на його значення опосередковано – через інші показники.

Аналіз впливу тривалості обороту оборотних засобів (X_2) на чистий прибуток (Y)

Вигляд кореляційного поля для цих показників дозволяє висунути гіпотезу, що між факторами існує достатньо сильний зв'язок, причому цей зв'язок обернений (Рис.3.2). Лінійним рівнянням регресії для аналізованих факторів є:

$$Y = -35,822x + 4419,9 \quad (3.4)$$

Оцінити адекватність даного рівняння можна за допомогою коефіцієнта детермінації, який у нашому випадку становить $R^2 = 0,5949$. Це означає, що варіація тривалості обороту оборотних засобів пояснює 59,5% варіації чистого прибутку, тобто зміна Y на 59,5% зумовлена зміною X_2 (тривалість обороту оборотних засобів).

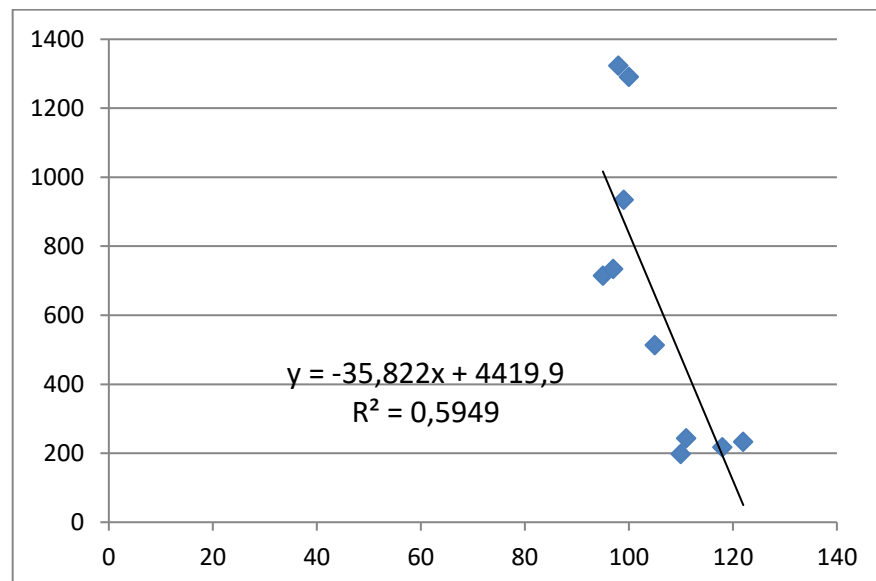

Рис.3.2. Кореляційне поле залежності між тривалістю обороту оборотних засобів та чистим прибутком

Перевіримо значущість рівняння регресії за допомогою F – статистики Фішера-Снедекора (формула 3.3):

$$F_2 = 0,5949 / ((1 - 0,5949) / (10 - 2)) = 11,76$$

Розрахункове значення F -критерію становить 11,76. Оскільки розрахункове значення більше за табличне, то з довірчою ймовірністю 0,95 – рівняння парної регресії вважається значущим (адекватним реальній дійсності).

Аналіз впливу обсягу реалізації на 1 працівника (X_3) на чистий прибуток (Y)

Вигляд кореляційного поля для цих показників дозволяє висунути гіпотезу, що між факторами існує середній зв'язок (Рис.3.3). Розрахунки підтверджують ці припущення - коефіцієнт детермінації становить $R^2 = 0,3579$. Це означає, що зміна Y на 35,8% зумовлена зміною X_3 .

Перевіримо значущість рівняння регресії за допомогою F – статистики Фішера-Снедекора ($R^2 = 0,3579$; $n = 10$):

$$F_3 = 0,3579 / ((1 - 0,3579) / (10 - 2)) = 5,47$$

За результатами перевірки можна сказати, що задане рівняння регресії з довірчою ймовірністю 0,95 є значущим, оскільки $F_3 > F_{0,95; k_1=1; k_2=8}$ ($5,47 > 5,32$).

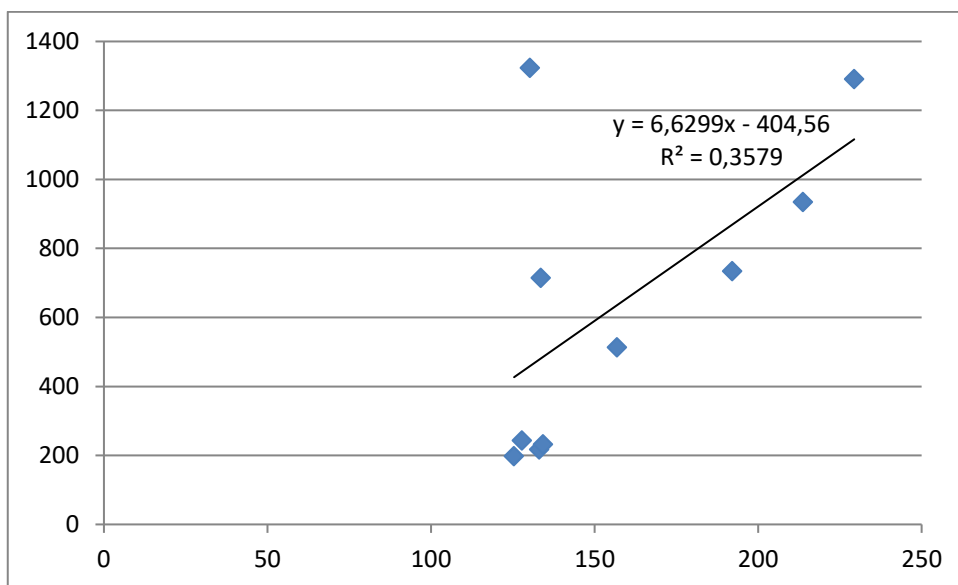

Рис.3.3. Кореляційне поле залежності між обсягом реалізації на 1 працівника та чистим прибутком

3.1.3. Розрахунок параметрів моделі та їх оцінювання

Розрахуємо коефіцієнти кореляції між залежною та незалежними змінними для кожної пари показників за допомогою функції КОРРЕЛ і проаналізуємо, враховуючи такі властивості коефіцієнта кореляції:

1. він лежить в межах $-1 < r < 1$;
2. $|r| = 1$ – зв'язок функціональний;
3. $|r| > 0$ – зв'язок прямий;
4. $|r| = 0$

Орієнтовна сила зв'язку:

$|r| < 0,25$ – 0,3 – зв'язок слабкий;

$|r| = 0,4 - 0,6$ – зв'язок середній;

$|r| = 0,7 - 0,8$ – зв'язок помітний;

$|r| > 0,8$ – зв'язок сильний і його доцільно дослідити [19].

За третьою властивістю коефіцієнта кореляції підтверджується, що між кожною парою змінних існує прямий зв'язок.

Звідси можна сказати, що між парою $(x_1; y)$ є середній зв'язок, оскільки коефіцієнт кореляції, який їй відповідає, становить 0,466.

Між показником прибутку та тривалістю обороту – $(x_2; y)$ існує помітний зв'язок. Відповідне значення коефіцієнта кореляції (r_{yx_2}) дорівнює 0,77.

Щодо пари змінних $(x_3; y)$, то між цими показниками існує середній зв'язок: $r_{yx_3} = 0,598$.

Оцінимо вплив всіх трьох факторів, а саме фондівдачі, тривалості обороту оборотних активів, та обсягу реалізації на 1 працівника на чистий прибуток.

Мірою тісноти кореляційного зв'язку всіх незалежних змінних із залежною є коефіцієнт множинної кореляції R. Коефіцієнт множинної кореляції для наших змінних становить $R=0,857$, а коефіцієнт детермінації $R^2=0,735$ (Додаток 1).

При цьому, чим ближче R^2 до одиниці, тим краще регресія описує залежність між пояснюючими та незалежною змінними [18].

Рівняння множинної регресії для наших показників має вигляд:

$$Y = 2875,2 - 293,57X_1 - 32,2X_2 + 9,03X_3 \quad (3.5)$$

Значущість рівняння множинної регресії в цілому оцінимо за допомогою F – критерію Фішера-Снедекора, за яким задане рівняння вважається значущим (адекватним) з довірчою ймовірністю $p = 0,95$, якщо:

$$F > F_{p, k_1, k_2}, \quad (3.6)$$

де F_{p, k_1, k_2} – табличне значення з $k_1 = p$ (кількість незалежних змінних) та $k_2 = n - p - 1$ ступенями свободи для заданого рівня довірчої ймовірності.

Згідно з розрахунками за формулою (3.3) $F = 22,27$. Оскільки критичне значення для даного критерію $F_{0,95, k_1=3, k_2=6} = 4,76$ і $22,27 > 4,76$, рівняння множинної регресії є значущим для обраних показників.

Рівняння множинної регресії в цілому є незначущим тільки для пари змінних $(x_1; y)$. За результатами перевірки бачимо, що $F_1 < F_{0,95, k_1=3, k_2=6}$ ($1,91 < 4,76$).

Отже, кореляційно-регресійний аналіз показав, що найбільший вплив на чистий прибуток серед розглянутих показників має тривалість обороту оборотних засобів, а найменший – фондвіддача.

3.2. Обґрунтування та ефективність організаційних заходів

3.2.1. Заходи для підвищення ефективності використання оборотних засобів ДП «Страдчівський лісокомбінат»

Як бачимо за результатами аналізу, на чистий прибуток великий вплив має тривалість обороту оборотних засобів. Тому для збільшення прибутку запропонуємо заходи щодо покращення використання оборотних активів.

У 2 розділі роботи був проведений аналіз динаміки структури оборотних засобів СНВЛК ДВНЗ НЛТУ України (Таблиця 2.6). Аналіз показав, що протягом усього періоду найбільшу частку оборотних активів становить дебіторська заборгованість за товари і послуги. Хоча за 2022 р. ця частка

зменшилася, однак вона є найбільшою і становить 26%. Збільшення дебіторської заборгованості і її частки в оборотних активах свідчить про необачну політику підприємства стосовно покупців.

Для оцінки оборотності дебіторської заборгованості використовується група показників, а саме:

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;
- середня величина дебіторської заборгованості;
- тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості.

Знайдемо ці показники за 2022 рік.

$$\text{Деб.}_{\text{с.р.}} = (2769 + 2167) / 2 = 2468 (\text{тис. грн.})$$

$$K_{\text{об.}} = 30282 / 2468 = 12,3$$

$$T = 360 / 12,3 = 29,3 = 30 (\text{днів})$$

Підприємство зацікавлене у скороченні термінів погашення платежів. Тому пропонуємо метод надання скидок при достроковій оплаті придбаного товару. У світовій практиці відомий метод «2/10 нетто 30». Це означає, що якщо покупець проведе оплату на протязі 10 днів, то він може вирахувати із суми платежу 2% вартості купленого товару. Умови надання скидки повинні бути обов'язково вказані у договорі.

При виконанні цих умов оборот дебіторської заборгованості зросте до 36 (360 / 10), що дозволить зменшити суму дебіторської заборгованості. Виручка від реалізації зменшиться на 2%:

$$30282 * 0,98 = 29676,4 (\text{ тис. грн.})$$

$$C_{\text{здз}} = 29676,4 / 36 = 824,3 \text{ тис. грн.}$$

Дебіторська заборгованість за товари на кінець року становила 2167 тис. грн., а зведеться до 824,3 тис. грн., що дозволить вивільнити з обороту 1342,7 тис. грн. (2167 – 824,3 = 1342,7 тис. грн.).

Але не всі дебітори можуть погодитись на запропоновані умови, тому вважаємо, що ці умови будуть прийнятними для 40% дебіторів:

$$0,4 * 1342,7 = 537 (\text{ тис. грн.})$$

Ці кошти становитимуть приріст чистого доходу від реалізації продукції.

Розрахуємо коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості після застосування методу:

$$K_{об.дз.} = 29676,4 / (2468 - 537) = 15,37$$

Таким чином у 2022 р., коефіцієнт оборотності зросте в 1,25 рази :

$$15,37:12,3=1,25(\text{рази})$$

Середній період погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи становитиме:

$$T_{об.дз.} = 360 / 15,37 = 24 \text{ дн.}$$

Розрахунки показали доцільність впровадження на підприємстві системи знижок за типом «2/10, нетто 30», що означає надання знижки у розмірі 2% кожному покупцю, який сплатить рахунок у 10-дневний термін, а граничний термін оплати – 30 днів, після чого будуть застосовані штрафні санкції. Це дозволить прискорити обіг оборотних засобів, знизити рівень дебіторської заборгованості, контролювати розрахунки з дебіторами за прострочену заборгованість і збільшити прибуток підприємства.

Окрім дебіторської заборгованості, значну частку у структурі оборотних засобів становлять запаси сировини – 11,7%, причому їх частка за аналізований період збільшилася.

Для безперебійної роботи підприємство повинно мати запас сировини і матеріалів, але їх надлишок приводить до замороження грошових коштів. Тому розрахуємо норматив на сировину і матеріали:

$$OK_M = M * H / T \quad (3.7)$$

де: OK_M – норматив оборотних коштів на сировину і матеріали;

M – сума витрат сировини і матеріалів за кошторисом витрат;

H – норматив у днях (30 днів);

T – тривалість звітнього періоду.

Тоді:

$$OK_M = 9632 * 30 / 360 = 802,6 \text{ (тис. грн.)}$$

Отже, підприємству для безперебійної роботи необхідно мати сировину і матеріали на суму 802,6 тис. грн. Тоді економія від скорочення понаднормативних запасів матеріалів на складі становитиме:

$$976 - 802,6 = 173,4 \text{ (тис. грн.)}$$

Реалізувавши 60% понаднормативних запасів сировини і матеріалів, ми отримаємо інші операційні доходи:

$$173,4 * 0,6 = 104 \text{ (тис. грн.)}$$

3.2.2. Економічна ефективність проектних заходів на ДП «СНВЛК НЛТУ України»

Управління прибутками повинно бути органічно інтегроване із загальною системою управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку.

Політика управління прибутками підприємства повинна бути спрямована на те, щоб отримати максимальний розмір прибутку завдяки збільшенню обсягів випуску та реалізації продукції, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання основних засобів, оптимізації складу та структури оборотних активів, підвищення продуктивності праці та системи управління підприємством.

За рахунок запроєктованих заходів збільшаться прибутки підприємства, а саме зросте прибуток від операційної діяльності та інші операційні доходи.

Результати представимо у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Результативність проектних заходів

№з/п	Показники (тис.грн)	Заходи		Всього по заходах
		Удосконалення системи взаєморозрахунків з дебіторами	Оптимізація рівня сировини на складі	
1	Інвестиційні витрати	-	-	-
2	Залишки оборотних активів	-1342,7	-173,4	-1516,1
3	Додатковий прибуток	225,6	104	329,6
4	Приріст обсягу реалізації	537	-	537

Впроваджені заходи не потребують інвестиційних витрат.

У результаті впровадження організаційних заходів зміняться основні техніко - економічні показники діяльності Страдцівського лісокомбінату (Табл.3.3).

Таблиця 3.3.

Вплив заходів на основні показники діяльності підприємства

Показники	Одиниці виміру	Базовий варіант	Проектний варіант	Збільшення + Економія -
Загальні показники				
Обсяг реалізованої продукції	тис.грн	30282	30819	537
Валовий прибуток	тис.грн	12834	13059,6	225,6
Середньорічна вартість основних виробничих засобів	тис.грн.	15931	15931	-
Середньооблікова чисельність працюючих	чол.	132	132	-
Обсяг реалізованої продукції на одного працівника	тис.грн./чол..	229,4	233,5	4,1
Середні залишки оборотних активів	тис.грн.	8252,5	6736,4	-1516,1
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	коєф.	3,6	4,57	0,97
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції	коп.	58	58	-
Прибуток до оподаткування	тис.грн.	1574	1903,6	329,6
Спеціальні показники				
Чистий прибуток	тис.грн.	1291	1561	+270
Рентабельність продажу	%	4,3	5,1	0,8
Рентабельність активів	%	92,2	97,5	5,3

Аналіз результатів, наведених у таблиці 3.3, дає підстави зробити такі висновки:

- обсяг реалізованої продукції збільшиться на 537 тис. грн;
- зросте валовий прибуток;
- збільшиться обсяг реалізованої продукції на одного працівника;
- середні залишки оборотних активів зменшилися на 1516,1 тис. грн.,
- коефіцієнт оборотності оборотних засобів зріс на 0,97,
- прибуток до оподаткування і, відповідно, чистий прибуток, зросли,
- рентабельність продажу збільшилася на 0,8 %,
- рентабельність активів збільшилася на 5, 3%.

Висновки до 3 розділу

1. На основі даних про виробничо-господарську діяльність ДП «СНВЛК НЛТУ України» за 5 років (по півріччях) були побудовані кореляційні поля залежностей між фондівіддачею, тривалістю обороту оборотних засобів, обсягом реалізації на 1 працівника та чистим прибутком.

2. Встановлено, що варіація тривалості обороту оборотних засобів пояснює 59,5% варіації чистого прибутку, тобто зміна Y на 59,5% зумовлена зміною X_2 (тривалість обороту оборотних засобів). Варіація фондівіддачі пояснює 21,8% варіації чистого прибутку, тобто рівень значущості рівняння регресії в цілому є досить низьким. Варіація обсягу реалізованої продукції на 1 працівника пояснює 35,8% варіації прибутку.

3. Було виведене рівняння множинної регресії для наших показників:

$$Y=2875,2 -293,57X_1- 32,2X_2+9,03X_3$$

де X_1 - фондівіддача, X_2 – тривалість обороту оборотних засобів, X_3 - обсяг реалізованої продукції на 1 працівника.

Оцінивши значущість рівняння за допомогою F -критерію Фішера-Снедекора, виявили, оскільки розрахункове значення більше за критичне, що рівняння множинної регресії є значущим для даних показників. Коефіцієнт

множинної кореляції для наших змінних становить $R=0,857$, а коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,735$. Отже, кореляційно-регресійний аналіз показав, що найбільший вплив на чистий прибуток серед розглянутих показників має тривалість обороту оборотних засобів, а найменший – фондвіддача.

4. Тому для збільшення прибутку були запропоновані заходи щодо покращення використання оборотних активів. Оскільки протягом усього періоду найбільшу частку оборотних активів становить дебіторська заборгованість за товари і послуги (за 2022 р. ця частка зменшилася, однак вона є найбільшою і становить 26%), було запропоновано удосконалити систему взаєморозрахунків з дебіторами.

5. Для цього пропонується впровадити на підприємстві систему знижок за типом «2/10, нетто 30», що означає надання знижки у розмірі 2% кожному покупцю, який сплатить рахунок у 10-дневний термін, а граничний термін оплати – 30 днів, після чого будуть застосовані штрафні санкції. Це дозволить прискорити обіг оборотних засобів, знизити рівень дебіторської заборгованості і збільшити прибуток підприємства.

6. Структура активів підприємства, їх прибутковість, як правило, мотивує підвищення зацікавленості до проблеми запасів з метою оптимізації їх рівня. Розрахувавши норматив запасів сировини, виявили, що можна скоротити понаднормативні запаси на складі, і, таким чином, реалізувавши їх, отримати інші операційні доходи.

7. У результаті впровадження організаційних заходів зменшаться середні залишки оборотних активів, збільшиться обсяг реалізованої продукції, зросте прибуток до оподаткування і, відповідно, чистий прибуток, збільшаться показники рентабельності. Впровадження заходів не потребує інвестиційних витрат.

ВИСНОВКИ

Прибуток - це виражений у грошовій формі результат діяльності економічного суб'єкта та виражає собою різницю між сукупними доходами і сукупними витратами, понесеними в процесі здійснення цієї діяльності.

Прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, які забезпечують його розвиток. Чим вищий рівень генерування прибутку підприємства в процесі його господарської діяльності, тим менша потреба в залученні фінансових засобів із зовнішніх джерел і при інших рівних умовах – тим вищий рівень самофінансування його розвитку, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Прибутки класифікуються за наступними ознаками: залежно від виду діяльності; за джерелами формування; за складом елементів, що формують прибуток; за характером використання.

Управління прибутками - це процес вироблення і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами їх формування, розподілу і використання на підприємстві.

Система управління прибутками повинна бути органічно інтегрована із загальною системою управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку.

У процесі управління прибутками значна увага приділяється формуванню прибутку від операційної діяльності. Під операційною діяльністю розуміють основний вид діяльності підприємства, для здійснення якого воно створено. Для більшості деревообробних підприємств базою операційної діяльності є виробничо-комерційна діяльність. Прибуток від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Практичні аспекти удосконалення управління прибутками було досліджено на державному підприємстві «Страдцівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України». Підприємство займається

лісогосподарськими та лісозаготівельними роботами. Лісокомбінат виготовляє та реалізовує деревину із сосни, хвойних порід та деревину, уздовж розпиляну чи розколоту, розділену на шари чи луцену, товщиною більше 6 мм.

При аналізі обсягів виробництва продукції було встановлено, що обсяги виробництва протягом 5 років збільшуються, причому у 2022 р. ріст реалізації становив 67,2% порівняно з 2021 роком.

Плинність персоналу є незначною, а середньорічний обсяг реалізації продукції та середньомісячна зарплата одного працівника зростають, причому темп росту обсягу реалізації продукції з розрахунку на одного працівника переважає темп росту заробітної плати лише у 2022 році.

На протязі 5 років найбільшу частку оборотних активів становить дебіторська заборгованість за товари і послуги. Тому у проектно-рекомендаційному розділі були запропоновані заходи щодо її зменшення.

Провівши аналіз структури та динаміки показників прибутку, ми виявили, що дохід від реалізації продукції у 2021 р. зріс на 49,4 % порівняно з 2020 роком, а у 2022 році - на 11,8% порівняно з попереднім роком. Собівартість реалізованої продукції у цьому ж році зменшилася на 8,4%. Тому валовий прибуток зріс на 59,6%. У 2022 р. чистий прибуток підприємства зріс на 75,6 % порівняно з попереднім роком.

Для найзагальнішої оцінки ефективності формування прибутку використовуються наступні коефіцієнти рентабельності: коефіцієнт рентабельності активів (коефіцієнт економічної рентабельності), коефіцієнт рентабельності капіталу, коефіцієнти валової (чистої) рентабельності реалізації продукції. Показники рентабельності активів є найменшими у 2019 році, а найбільшими у 2022 році. Це пов'язано з тим, що у 2019 році спостерігається зменшення валового прибутку. Оскільки валовий прибуток є найвищим у 2022 році, то інші показники рентабельності є найбільшими у цьому році.

У роботі був проведений факторний аналіз валового прибутку, який показав, що на збільшення прибутку вплинула зміна цін реалізації продукції, збільшення обсягу реалізації та збільшення частки високорентабельної

продукції. Однак визначальним фактором стало зменшення витрат на виробництво реалізованої продукції.

На основі даних про виробничо-господарську діяльність Страдцівського лісокомбінату за 5 років (по півріччях) були побудовані кореляційні поля залежностей між фондовіддачею, тривалістю обороту оборотних засобів, обсягом реалізації на 1 працівника та чистим прибутком. Було виведене рівняння множинної регресії, яке є значущим для даних показників. Підсумовуючи виконаний аналіз, бачимо, що найбільший вплив на прибуток має тривалість обороту оборотних засобів.

Тому для збільшення прибутку були запропоновані заходи щодо покращення використання оборотних активів, а саме було запропоновано удосконалити систему взаєморозрахунків з дебіторами. Це дозволить прискорити обіг оборотних засобів, знизити рівень дебіторської заборгованості і збільшити прибуток підприємства.

Оскільки у структурі оборотних засобів частка запасів з року в рік зростає то, розрахувавши норматив запасів сировини, виявили, що їх можна скоротити. Реалізувавши понаднормативні запаси сировини, отримаємо інші операційні доходи.

У результаті впровадження запроєктованих заходів:

- обсяг реалізованої продукції збільшиться на 537 тис. грн;
- зросте валовий прибуток;
- збільшиться обсяг реалізованої продукції на одного працівника;
- середні залишки оборотних активів зменшилися на 1516,1 тис.грн.;
- коефіцієнт оборотності оборотних засобів зріс на 0,97;
- прибуток до оподаткування і, відповідно, чистий прибуток, зросли;
- рентабельність продажу збільшилася на 0,8 %;
- рентабельність активів збільшилася на 5,3%.

Таким чином, за рахунок запропонованих заходів підвищиться прибутковість державного підприємства «Страдцівський навчально-виробничий лісокомбінат НЛТУ України».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності деревообробних підприємств: конспект лекцій / Г.С. Шевченко, О.В. Генік, І.Г. Гурняк. – Львів: НЛТУ України, 2012. – 180 с.
2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. – 61 Фінансовий аналіз: Навч. посіб – К.: КНЕУ, 2005 – 592 с.
3. Білик Т.О. Теоретичні аспекти прибутку /Т.О. Білик // Формування ринкових відносин в Україні, 2005. т.№ 8.-С.8-13
4. Білик М.Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування:[монографія]/М.Д. Білик, Т.О. Білик.– К.: КНУТД, 2012.–280 с.
5. Бойчик, І. М. Економіка підприємства [Текст] : підручник / І. М. Бойчик. – К. : Кондор, 2016. – 378 с.
6. Бурлака С.М. Особливості визначення фінансових результатів діяльності підприємств / С. М. Бурлака // Управління розвитком.– 2013. – № 15. – С. 91-94.
7. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: [Навч. посібник] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
8. Виробничі фонди підприємства та їх структура [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lektsii.org/5-13630.html>.
9. Генік О. В., Козловський С. О., Генік Я. В. Природно-заповідний фонд України: моделювання та прогнозування економічної діяльності: монографія. – Львів: НЛТУ України, Ліга-Прес. – 2011. – 304 с.
10. Говорушко Т.А. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства / Т.А. Говорушко, М.І. Арич // економічний аналіз: збірник наукових праць.– 2012.– № 11.– с. 117–121.
11. Державні підприємства та їх правовий статус. Управління державним сектором економіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://wikipedia.com.ua/1x3602.html>.
12. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.

13. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.:Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
14. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченька. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
15. Крайник О.П., Барвінська Є.С. Економіка підприємства: Навчальний посібник– Львів. Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2003. –208 с.
16. Методичні вказівки до виконання дипломної роботи бакалавра для студентів напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства / За наук. ред. д.е.н., проф. Г.С. Шевченка; Укл.: О.В. Баран, О.В. Генік, А.В. Івануса, Р.Я. Кіндрат, С.О. Козловський, В.І. Михайловський, Т.Є. Маселко, Н.Я. Наливайко, М.М. Якуба. – Львів: НЛТУ України, 2014. – 67 с.
17. Мірошніченко О. Ю., Корконос Ю. В. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств // Бізнес Інформ. – 2014. – №5. – С. 280–285.
18. Оборотні активи підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5740687/page:19/>.
19. Основи економетрії. Конспект лекцій у 2-ох частинах. Частина 1 / Козловський С.О. - Львів: НЛТУ України, 2005. - 167 с.
20. Оцінка фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1548062353108/finansi/otsinka_finansovogo_stanu_pidpriyemstva.
21. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
22. Про затвердження Положення бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027>.
23. Савицька Г.В.. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. – 3-тє вид., випр. і доп. – Київ: Знання, 2007. – 668 с.
24. Стратегічне управління підприємством. Конспект лекцій для студентів спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства» / уклад. Г.С. Шевченко, У.В. Павлюк. – Львів: НЛТУ України, 2015. – 140 с.

25. Стратегія підприємства. Конспект лекцій / Шевченко С.Г., Наливайко Н.Я. – Львів: НЛТУ України, 2012. – 144 с.
26. Теорія організації. Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей / Геник О.В., Гурняк І.Г. - Львів: НЛТУ України, 2014. - 137 с.
27. Тігова Т.М., Селіверстова Л.С., Процюк Т.Б. Аналіз фінансової звітності.: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2012 – 268 с.
28. Управління витратами: Конспект лекцій для студентів напрямів підготовки: 6.030504 “Економіка підприємства ” та 6.030601 "Менеджмент " / Р. Я. Кіндрат; НЛТУ України – Львів.: НЛТУ України, 2014. – 160 с.
29. Фінанси. Конспект лекцій для студентів напряму підготовки «Економіка підприємства» / Шевченко С. Г. — Львів: НЛТУ України, 2012. — 140 с.
30. Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств / Т.Р. Фецович //Вісник львівської комерційної академії. –2011.– № 36.– с. 405–410.
31. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. - Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
32. Шевченко Г.С., Луцевич В.К., Михайловський В.І., Баран О.В., Данілова В.К., Кіндрат Р.Я. Колінько І.І., Маселко Т.Є., Якуба М.М., Брицька М.М. Економіка деревообробних підприємств: навч. посібник. – Львів: УкрДТУ, 2004. – 443 с.
33. Makridakis, S., Hogarth, R., Gaba, A. (2009). Forecasting and Uncertainty in the Economic and Business World. *International Journal of Forecasting*, 25:794.
34. Makridakis, S., Hogarth, R.M. (1981). Forecasting and Planning: an Evaluation. *Management Science*, 2: 115–138.
35. Taleb, N.N., Goldshtein, D.G., Spitznagel, M.W. (2009). The Six Mistakes Executives Make in Risk Management. *Harvard Business Review*, 10:78–81.

ДОДАТКИ